Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้*

The Factors Related to the Income of the Rubber Farmers in the Three Southern Border Provinces

เนตรวดี เพชรประดับ (Natewadee Petpradub)**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ และวิเคราะห์รูปแบบการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้นกลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรชาวสวนยางพารา จำนวน 400 คน และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามจังหวัด โดยใช้ประชากรซึ่งเป็นเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนสมาชิกของการยางแห่งประเทศไทยแต่ละจังหวัดเป็นฐานในการคำนวณขนาดตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้แทนของการยางแห่งประเทศไทยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้ รายได้จากการทำสวนยางพารากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร มีค่าเฉลี่ย 1.88 (S.D = 0.28) อยู่ในระดับน้อย รายได้จากการทำสวนยางพารากับศักยภาพของเกษตรกร มีค่าเฉลี่ย 2.06 (S.D = 0.52) อยู่ในระดับน้อย และรายได้จากการทำสวนยางพารากับทัศนคติของเกษตรกร มีค่าเฉลี่ย 2.67 (S.D = 0.65) อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญ (p-value <0.001) พบว่า รายได้จากการทำสวนยางพาราไม่มีความสัมพันธ์กับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร แต่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรของศักยภาพของเกษตรกร คือ การถือครองที่ดิน ปลูกสวนยางพารา จำนวนสวนยางพาราที่ถือครอง และจำนวนชั่วโมงต่อวันในการทำสวนยางพารา ได้ร้อยละ 10.30 (R^2= 0.103) และมีความสัมพันธ์กับตัวแปรของทัศนคติของเกษตรกร คือ ด้านการตลาด ด้านเงินทุน และด้านความมั่นคง ได้ร้อยละ 4.80 (R^2= 0.048) ดังนั้นรูปแบบการส่งเสริมปัจจัยเพื่อเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร เน้นการส่งเสริมการเกษตรแบบบูรณาการ โดยเฉพาะการส่งเสริมการเกษตรที่ยึดหลักตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง ช่วยให้เกษตรกรลดการขายที่ดินทำกิน มีทักษะความรู้การลดต้นทุนการผลิตยาง รักษาคุณภาพยางอย่างมีจรรยาบรรณในอาชีพ และยกระดับตนเองเป็นธุรกิจการเกษตรในอนาคต

---

* บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับการวิเคราะห์รูปแบบการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เพิ่มขึ้น

** อาจารย์ ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
Lecturer, Faculty of Management science, Princess of Naradhiwas University.
e-mail :pimmada.kc@gmail.com, 088-7906381.

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์, ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้, เกษตรกรชาวสวนยางพารา, สามจังหวัดชายแดนใต้

Abstract

The purposes of this study were to investigate the factors related to the income of the rubber farmers in the three Southern Border Provinces and to analyze the factors that contributed to the increase of incomes of the rubber farmers in the three Southern Border provinces. The sample groups selected for this study comprised of 400 rubber farmers in the three Southern Border Provinces by using stratified sampling method in each province. The populations were the rubber farmers who registered as a member of Rubber Authority of Thailand in the Three Southern Border Provinces. The quantitative data were collected through the interviews and analyzed through stepwise multiple regressions. Qualitative data were collected by using in-depth interview for the representatives of Rubber Authority of Thailand in the Three Southern Border Provinces.

The factors related to the income of rubber planters in the three southern border provinces are divided into 3 areas as follows; The income from rubber plantation and social and economic conditions of the farmers was at a low level, on average 1.8 (S.D = 0.28). The income from rubber plantation and the farmers' potential was at a low level, on average 2.06 (S.D = 0.52). The average income from rubber plantation and attitude of farmers was at moderate level, on average 2.67 (S.D = 0.65). The correlation results showed that the income from rubber plantation was not correlated with socioeconomic status of the rubber farmers. However, the income from rubber plantation was correlated with the variable of the farmers' potential. The numbers of rubber planting areas that farmers hold, the land tenure and the number of hours per day in the rubber plantation areas could explain the variance of income as 10.30 percent (R2 = 0.103). The statistically significant correlation with the farmers' attitude was marketing, capital and security (p-value <0.001). The variance of income can be explained by 4.80 percent (R2 = 0.048). Therefore, the model for promoting the factors to increase income of the farmers was integrated agriculture, especially the agriculture based on the theory of Self-Reliance which could help the farmers earn knowledge and reduce the cost of producing rubber. The farmers can maintain the quality of rubber professionally. The increase of income could help farmers avoid having to sell their own land and be able to run agricultural business by themselves in the future.

Keywords: relationships, factors affecting income, the rubber farmers, the Three Southern Border Provinces.

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

บทนำ

ยางพาราและผลิตผลจากยางพารามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศและประชาคมโลกเป็นอย่างมาก การปฏิรูประบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับยางพารา การวิจัยและพัฒนาการรักษาเสถียรภาพ ระดับราคายางพารา การดำเนินธุรกิจ และการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมและยั่งยืนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพาราและผู้ประกอบกิจการยาง เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์ของการยางแห่งประเทศไทยเรื่องการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน เน้นการส่งเสริมเกษตรกรชาวสวนยางให้มีรายได้เพิ่มขึ้นโดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน สร้างประโยชน์และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ชุมชนและสังคม (การยางแห่งประเทศไทย, 2560) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ในประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานการพัฒนาที่สำคัญของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล มีเป้าหมายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เรื่องความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจนลดลง เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร การประกอบอาชีพและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 15 ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน เน้นภาคการเกษตรให้เกษตรกรรมยั่งยืนและให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ทั้งนี้ เศรษฐกิจสามจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่มาจากการเกษตรเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำสวนยาง นับเป็นรายได้หลักของเกษตรกรในพื้นที่ เมื่อสภาวะเศรษฐกิจและสภาพสังคมเปลี่ยนแปลง ย่อมส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยาง ทำให้ขาดหลักประกันด้านอาชีพและรายได้ที่มั่นคง รวมถึงความรู้ความสามารถในการทำสวนยางเป็นเพียงความรู้พื้นฐาน ขาดวิทยาการ และเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะสานต่อภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รายได้จากการทำสวนยางลดลง ครัวเรือนเกษตรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ เกษตรกรชาวสวนยางบางรายเริ่มลดขนาดที่ดินทำกิน และนำไปแปลงสินทรัพย์เป็นทุน สำหรับนำมาใช้ในครอบครัว ดังนั้น การส่งเสริมการเกษตรจึงเป็นกลไกที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในส่วนรายได้ของเกษตรกรอย่างมาก สอดคล้องกับนิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ และคณะ (2554) ที่รายงานว่า การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา โดยการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจการดำเนินการผลิตจากผลการพัฒนาความรู้ผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองที่ชาญฉลาด ความสมดุลกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และต้นทุนของการผลิต รวมทั้งเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกร เกิดการพัฒนาความรู้นำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร และสามารถสร้างรายได้ ก่อให้เกิดการพัฒนาสภาวะเศรษฐกิจของเกษตรกรและครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรมีสภาพความเป็นอยู่อย่างพอมีพอกิน อยู่ดีกินดี และมีความสุขในสภาวะแวดล้อมที่ดี

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลรายงานการวิจัย และบทความทางวิชาการ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราไว้หลายปัจจัย ซึ่ง สิริมา แท่นนิล และปราโมทย์ ประจนปัจจนึก (2557) กล่าวว่า จำนวนการถือครองที่ดินนับเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกรที่ส่งผลต่อรายได้ต่อเดือนจากการทำ

การเกษตร เช่นเดียวกับ ธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์, กัญญาภัทร เพชรร่วง และ สุรสิทธิ์ ยันตะบุตร (2560) ซึ่งกล่าวว่า การมีที่ดินเป็นของตนเอง ทำให้เกษตรกรมีทางเลือกและตัดสินใจเพาะปลูกพืชชนิดต่างๆ ได้อย่างอิสระโดยปราศจากข้อจำกัด และแรงกดดันจากเจ้าของที่ดินซึ่งเป็นผู้มีอำนาจต่อรอง และส่งผลโดยตรงต่อรายได้ของเกษตรกร รวมถึงพฤติกรรมการผลิตยาง เป็นอีกปัจจัยที่สามารถส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มรายได้ของเกษตรกร กล่าวคือ การเพิ่มจำนวนวันที่กรีดยาง หรือเพิ่มความถี่ในการกรีดยางให้สูงขึ้น ทำให้ได้ปริมาณผลผลิตมากขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้น (อัจราพร ทรปุ่น, 2555) นอกจากนี้ปัจจัยด้านการตลาด หรือกลไกตลาดรับซื้อยาง ซึ่งเดิมเกษตรกรจะนำผลผลิตยางพาราที่ได้ไปจำหน่ายให้กับพ่อค้าท้องถิ่นด้วยตนเอง เนื่องจากเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว แม้ว่าผลผลิตที่จำหน่ายจะได้รับค่าตอบแทนในราคาที่ต่ำกว่าราคากลางก็ตาม แต่หากสามารถส่งเสริมเกษตรกรให้จำหน่ายผลผลิตแบบรวมกลุ่มยังแหล่งรับซื้อที่ได้มาตรฐาน หรือผ่านตลาดประมูล เมื่อทราบราคาประมูลแน่ชัดแล้วก็จะทำการชั่งน้ำหนัก และจ่ายค่าตอบแทนให้กับเกษตรกรผู้นำมาจำหน่ายในกลุ่มสมาชิก ภายใต้การควบคุมดูแลของการยางแห่งประเทศไทย (สุภาภรณ์ พวงชมพู, 2555) สำหรับการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ นั้น สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล, พลากร สัตย์ซื่อ และ อริศรา ร่มเย็น (2557) กล่าวว่า รัฐต้องมีมาตรการที่จำเป็นเพื่อขับเคลื่อน ให้การเพิ่มพื้นที่การปลูกพืชร่วมยางมีโอกาสเป็นจริง เช่น ต้องกำหนดนโยบายส่งเสริมการปลูกพืชร่วมยางให้เป็นรูปธรรม ต้องจัดสรรงบประมาณขยายพื้นที่การปลูกพืชร่วมยาง และต้องจัดให้มีการจัดการความรู้ด้านพืชร่วมยาง เพื่อเพิ่มโอกาสให้กับเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง และปัจจัยด้านความมั่นคง เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติความมั่นคง จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่า รายได้ต่อวันจากการจำหน่ายผลผลิตยางพาราลดลงร้อยละ 20.5 ของรายได้ก่อนเกิดสถานการณ์ความไม่สงบ (ชูตา แก้วละเอียด, 2551) ทางด้านเงินทุนและความเพียงพอของเงินทุนในการทำสวนยาง โดยสุภาวดี โพธิยะราช (2547) ได้ศึกษาโครงการส่งเสริมการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกร กล่าวว่า ผลตอบแทนในการทำสวนยาง ช่วงอายุ 8 – 10 ปี, 11 – 14 ปี, 15 – 21 ปี, และ 21 ปีขึ้นไป ให้ผลตอบแทนทางการเงินระยะเวลาเพาะปลูก 25 ปี ดังนี้ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 560,230.83 บาท อัตราส่วนมูลค่าปัจจุบันของผลได้กับมูลค่าปัจจุบันของต้นทุน (B/C) เท่ากับ 2.09 ที่อัตราคิดลดร้อยละ 7 และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (IRR) ร้อยละ 16.76 ดังนั้น การประเมินค่าทางการเงินผลที่ได้ ถือว่าเป็นโครงการที่คุ้มค่าในการลงทุน รัฐควรสนับสนุนเงินลงทุนในการปลูกยางพารา โดยสามารถแบ่งการสนับสนุนให้เหมาะสมเป็นไปตามช่วงอายุของยางพารา และสนับสนุนเป็นเงินลงทุน ปุ๋ย ความรู้ด้านการผลิต สินเชื่อ และด้านการตลาด เพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงของเกษตรกร และวิธีการเลือกพันธุ์ยางที่ใช้ในการปลูกยางพาราเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งทำให้ได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพและมีราคาขายที่ดี โดยการยางแห่งประเทศไทย (2554) ได้ศึกษาพันธ์ยางที่มีวิธีการปลูกสร้างแปลงกิ่งตายาง ด้วยต้นยางชำถุง คือ ต้นตอตาที่นำมาเลี้ยงไว้ในถุงชำจนมีใบ 1-2 ฉัตร การปลูกยางด้วยยางชำถุง ควรปลูกในต้นฤดูฝน และจะนำปลูกลงแปลงได้ต้องเป็นต้นที่มีความสูง 1-2 ฉัตร และส่วนมากเป็นแบบ 1 ฉัตร ที่ให้พันธ์ยางมีคุณภาพ และให้ผลผลิตของยางพาราโดยเฉลี่ยตลอดช่วงอายุของการปลูกยาง ประมาณ 280 – 300 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรจะมีรายได้ประมาณ 12,000 – 15,000 บาทต่อไร่ ถ้ามี 10 ไร่จะมีรายได้กว่า 100,000 บาท หมายความว่าผลผลิตเฉลี่ยตลอดช่วงเวลา 12 – 15 ปี จะมีรายได้ต่อเดือนไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท ซึ่งสามารถสร้างความมั่นคงให้กับเกษตรกรได้เป็นอย่างมาก ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นล้วนส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ และวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้เพื่อใช้เป็นรูปแบบในการส่งเสริมรายได้ให้เพิ่มขึ้น เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีความมั่นคงและสามารถพึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้
2. วิเคราะห์รูปแบบการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เพิ่มขึ้น

วิธีวิจัย

วิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้เกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่ขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลาเท่านั้น และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้แทนของการยางแห่งประเทศไทยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่ขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทย จำนวนทั้งหมด 147,288 ราย ได้แก่ เกษตรกรชาวสวนยางจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา จำนวน 63,793 ราย 42,264 ราย และ 41,231 ราย ตามลำดับ (การยางแห่งประเทศไทย, 2560) คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973) เพื่อทำการสุ่มคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย และทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามจังหวัด (สุกัลยา พลเดช, 2555) โดยใช้จำนวนเกษตรกรชาวสวนยางแต่ละจังหวัดเป็นฐานในการคำนวณขนาดตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 400 ราย

ลำดับที่	จังหวัด	กลุ่มตัวอย่าง
1	จังหวัดนราธิวาส	216 ราย
2	จังหวัดปัตตานี	78 ราย
3	จังหวัดยะลา	142 ราย
	รวม	**400 ราย**

การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้แทนของการยางแห่งประเทศไทยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ด้วยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ดูแลเกษตรกรชาวสวนยางทั้งสามจังหวัดชายแดนใต้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสังเคราะห์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ซึ่งวิเคราะห์การถดถอยแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ตามแนวคิดของสุปรีชา ชำนาญพุฒิพร, เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และบุญเลิศ ไพรินทร์ (2558) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยาง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลประเมินสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ตามแนวคิดของสายัณห์ สดุดี และบัญชา สมบูรณ์สุข (2556) เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางที่ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกร โดยมีทั้งหมด 6 ตัวแปร ดังนี้ 1) เพศ 2) อายุ 3) การนับถือศาสนา 4) ระดับการศึกษา 5) อาชีพการทำสวนยางถือเป็นรายได้หลัก และ 6) ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันใด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลประเมินศักยภาพของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ตามแนวคิดของสายัณห์ สดุดี และบัญชา สมบูรณ์สุข (2556) เพื่อศึกษาศักยภาพของเกษตรกรชาวสวนยางที่ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกร โดยมีทั้งหมด 10 ตัวแปร ดังนี้ 1) ประสบการณ์ในการทำสวนยาง 2) การถือครองที่ดินปลูกสวนยาง 3) จำนวนสวนยางที่ถือครอง4) จำนวนชั่วโมงต่อวันในการทำสวนยาง 5) ประเภทของสวนยาง 6) ลักษณะของพันธุ์ยางที่มีอยู่ในสวนยาง 7) รูปแบบการปลูกยาง 8) ระยะการปลูกยาง 9) รูปแบบการขายผลผลิต และ 10) สถานที่จำหน่ายยาง

ส่วนที่ 4 ข้อมูลประเมินทัศนคติของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ตามแนวคิดของศุภรทิพย์ นิลารักษ์ (2557) เพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรชาวสวนยางที่ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกร โดยมีทั้งหมด 11 ตัวแปร ดังนี้ 1) ด้านการผลิต 2) ด้านการตลาด 3) ด้านราคา 4) ด้านต้นทุนการผลิต 5) ด้านเงินทุน 6) ด้านสภาพแวดล้อม 7) ด้านสนับสนุนจากภาครัฐ 8) ด้านการเมืองการปกครอง 9) ด้านเศรษฐกิจ 10) ด้านสังคม และ 11) ด้านความมั่นคง

โดยส่วนที่ 2 - 4 เลือกระดับคะแนนแบบ Likert Scale ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2554)

มีความคิดเห็นว่ามากที่สุด	มีคะแนนเท่ากับ 5
มีความคิดเห็นว่ามาก	มีคะแนนเท่ากับ 4
มีความคิดเห็นว่าปานกลาง	มีคะแนนเท่ากับ 3
มีความคิดเห็นว่าน้อย	มีคะแนนเท่ากับ 2
มีความคิดเห็นว่าน้อยที่สุด	มีคะแนนเท่ากับ 1

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ห่าง 0.8 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 แปลว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 แปลว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 แปลว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 แปลว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 แปลว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะแบบปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (ประสพชัย พสุนนท์, 2558) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบปรับปรุงและแก้ไขข้อคำถามเพื่อให้แบบสอบถามมีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และตรวจสอบความเที่ยงใช้วิธีการตรวจสอบความคล้องภายในโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์เอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach,L.J., 1990) ในแต่ละข้อคำถามมากกว่า 0.87 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (Nunnally and Bernstein, 1994) จากแบบสอบถามที่ได้นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างมาแล้ว

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยประเด็นคำถามมาจากผลของการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ สังเคราะห์จากการวิเคราะห์การถดถอยแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) และนำไปสำรวจความคิดเห็นจากผู้แทนของการยางแห่งประเทศไทยในสามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อร่วมกันกำหนดรูปแบบการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยนำแบบสอบถามลงพื้นที่ตามกำหนด โดยให้เกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ทำแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด และในบางกรณีที่ไม่สามารถทำแบบสอบถามด้วยตนเองได้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามแทน ซึ่งทำให้ได้รับแบบสอบถามครบและข้อมูลที่สมบูรณ์ จากนั้นประมวลผลแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และสรุปรูปแบบการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประมวลผลและวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนาเพื่อบรรยายลักษณะต่างๆของข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์เพื่อสร้างสมการถดถอย ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยเลือกการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ซึ่งวิเคราะห์การถดถอยแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยการคัดเลือกปัจจัยจากสมการถดถอยพหุคูณ และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้แทนของการยางแห่งประเทศไทยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อสังเคราะห์เป็นรูปแบบการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เพิ่มขึ้น

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 211 คน (ร้อยละ 52.6) มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 131 คน (ร้อยละ 32.8) นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 242 คน (ร้อยละ 60.5) ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา จำนวน 218 คน (ร้อยละ 54.5) ทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก จำนวน 346 คน (ร้อยละ 86.5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 225 คน (ร้อยละ 56.3) มีประสบการณ์ในการทำสวนยาง 7 - 9 ปี จำนวน 260 คน (ร้อยละ 65.0) มีที่ดินถือครองของตนเอง จำนวน 279 คน (ร้อยละ 69.8) มีที่ดินน้อยกว่า 10 ไร่ จำนวน 231 คน (ร้อยละ 57.8) ปฏิบัติงาน 3 – 5 ชั่วโมงต่อวัน จำนวน 182 คน (ร้อยละ 45.5) ใช้ยางพันธุ์ RRIM 600 จำนวน 284 คน (ร้อยละ 71.0) ระยะห่างของการปลูกยางพารา 3x7 เมตร จำนวน 300 คน (ร้อยละ 75.0) ขายยางก้อนถ้วย จำนวน 308 คน (ร้อยละ 77.0) จำหน่ายให้ผู้รับซื้อรายย่อย จำนวน 364 คน (ร้อยละ 91.0) และเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 164 คน (ร้อยละ 41.0)

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ รายได้จากการทำสวนยางกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร รายได้จากการทำสวนยางกับศักยภาพของเกษตรกร และรายได้จากการทำสวนยางกับทัศนคติของเกษตรกรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร สามารถแจกแจงได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
เพศ	1.52	0.50	น้อยที่สุด
อายุ	3.79	1.09	มาก
การนับถือศาสนา	1.60	0.49	น้อยที่สุด
ระดับการศึกษา	1.91	1.33	น้อย
อาชีพทำสวนยางเป็นรายได้หลัก	1.13	0.34	น้อยที่สุด
เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบัน	1.31	0.47	น้อยที่สุด
รวม	1.88	0.28	น้อย

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

จากตารางที่ 2 ระดับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 1.88 (S.D = 0.28) อยู่ในระดับน้อย โดยรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย อายุ มีค่าเฉลี่ย 3.79 (S.D = 1.09) อยู่ในระดับมาก ระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 1.91 (S.D = 1.33) อยู่ในระดับน้อย การนับถือศาสนา มีค่าเฉลี่ย 1.60 (S.D = 0.49) เพศ มีค่าเฉลี่ย 1.52 (S.D = 0.50) และท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบัน มีค่าเฉลี่ย 1.31 (S.D = 0.47) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับศักยภาพของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ประสบการณ์ในการทำสวนยาง	4.13	1.20	มาก
การถือครองที่ดินปลูกสวนยาง	1.87	1.37	น้อย
จำนวนสวนยางที่ถือครอง	1.67	1.23	น้อยที่สุด
จำนวนชั่วโมงต่อวันในการทำสวนยาง	1.86	1.20	น้อย
ประเภทของสวนยาง	1.21	0.93	น้อยที่สุด
ลักษณะของพันธุ์ยางในสวนยาง	2.15	1.02	น้อย
รูปแบบการปลูกยาง	3.14	1.28	ปานกลาง
ระยะการปลูกยาง	1.33	0.70	น้อยที่สุด
รูปแบบการจำหน่ายผลผลิต	1.88	0.49	น้อย
สถานที่จำหน่ายยาง	1.43	0.74	น้อยที่สุด
รวม	**2.06**	**0.52**	**น้อย**

จากตารางที่ 3 ระดับศักยภาพของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 2.06 (S.D = 0.52) อยู่ในระดับน้อย โดยรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย ประสบการณ์ในการทำสวนยาง มีค่าเฉลี่ย 4.13 (S.D = 1.20) อยู่ในระดับมาก รูปแบบการปลูกยาง มีค่าเฉลี่ย 3.14 (S.D = 1.28) อยู่ในระดับปานกลาง ลักษณะของพันธุ์ยางในสวนยาง มีค่าเฉลี่ย 2.15 (S.D = 1.02) รูปแบบการจำหน่ายผลผลิต มีค่าเฉลี่ย 1.88 (S.D = 0.49) การถือครองที่ดินปลูกสวนยาง มีค่าเฉลี่ย 1.87 (S.D = 1.37) และจำนวนชั่วโมงต่อวันในการทำสวนยาง มีค่าเฉลี่ย 1.86 (S.D = 1.20) อยู่ในระดับน้อย จำนวนสวนยางที่ถือครอง มีค่าเฉลี่ย 1.67 (S.D = 1.23) สถานที่จำหน่ายยาง มีค่าเฉลี่ย 1.43 (S.D = 0.74) ระยะการปลูกยาง มีค่าเฉลี่ย 1.33 (S.D = 0.70) และประเภทของสวนยาง มีค่าเฉลี่ย 1.21 (S.D = 0.93) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับทัศนคติของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ด้านการผลิต	3.04	1.03	ปานกลาง
ด้านการตลาด	3.17	0.91	ปานกลาง
ด้านราคา	2.51	0.92	น้อย
ต้นทุนการผลิต	2.47	0.97	น้อย
ด้านเงินทุน	2.69	0.68	น้อย
ด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ	3.05	1.04	ปานกลาง
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	2.57	1.08	น้อย
ด้านการเมืองการปกครอง	2.77	1.10	ปานกลาง
ด้านเศรษฐกิจ	2.53	0.86	น้อย
ด้านสังคม	3.32	0.91	ปานกลาง
ด้านความมั่นคง	2.91	1.04	ปานกลาง
รวม	**2.67**	**0.65**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 4 ระดับทัศนคติของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 2.67 (S.D = 0.65) อยู่ในระดับปานกลาง โดยรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.32 (S.D = 0.91) ด้านการตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.17 (S.D = 0.91) ด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 3.05 (S.D = 1.04) ด้านการผลิต มีค่าเฉลี่ย 3.04 (S.D = 1.03) ด้านความมั่นคง มีค่าเฉลี่ย 2.91 (S.D = 1.04) และด้านการเมืองการปกครอง มีค่าเฉลี่ย 2.77 (S.D = 1.10) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านเงินทุน มีค่าเฉลี่ย 2.69 (S.D = 0.68) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ มีค่าเฉลี่ย 2.57 (S.D = 1.08) ด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 2.53 (S.D = 0.86) ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย 2.51 (S.D = 0.92) และต้นทุนการผลิต มีค่าเฉลี่ย 2.47 (S.D = 0.97) อยู่ในระดับน้อย

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ของตัวแปร ได้ทำการพยากรณ์ความสัมพันธ์ไว้ 3 ประเด็น สามารถแจกแจงได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ของรายได้จากการทำสวนยางกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ผลการวิเคราะห์รายได้จากการทำสวนยางไม่มีความสัมพันธ์ต่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.001$) ดังตารางที่ 5

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ของรายได้จากการทำสวนยางกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ตัวแปรอิสระ (ตัวพยากรณ์)	b	Beta	t-value	p-value
เพศ	-0.167	-0.080	-1.583	0.114
อายุ	-0.024	-0.024	-0.463	0.644
การนับถือศาสนา	-0.059	-0.027	-0.526	0.599
ระดับการศึกษา	0.144	0.071	1.364	0.173
อาชีพการทำสวนยางถือเป็นรายได้หลัก	0.100	0.047	0.929	0.354
ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบัน		0.044	0.880	0.380
ค่าคงที่ (Constant)	1.653		3.729	0.000
R = 0.128	**R^2= 0.016**	**F = 1.096**	**p-value <0.000**	

*P < 0.01

ความสัมพันธ์ของรายได้จากการทำสวนยางกับศักยภาพของเกษตรกรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ผลการวิเคราะห์รายได้จากการทำสวนยางมีความสัมพันธ์ต่อ การถือครองที่ดินปลูกสวนยาง จำนวนสวนยางที่ถือครอง และจำนวนชั่วโมงต่อวันในการทำสวนยาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value<0.001) สามารถอธิบายการผันแปรของรายได้จากการทำสวนยางพารา ได้ร้อยละ 10.3 (R^2= 0.103) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ของรายได้จากการทำสวนยางกับศักยภาพของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ตัวแปรอิสระ (ตัวพยากรณ์)	b	Beta	t-value	p-value
การถือครองที่ดินปลูกสวนยาง	0.168	0.220	4.622	0.000
จำนวนสวนยางที่ถือครอง	0.126	0.148	2.955	0.003
จำนวนชั่วโมงต่อวันในการทำสวนยาง	0.114	0.131	2.619	0.009
ค่าคงที่ (Constant)	0.879		7.231	0.000
R = 0.321	**R^2= 0.103**	**F = 15.189**	**p-value <0.000**	

*P < 0.01

ความสัมพันธ์ของรายได้จากการทำสวนยางกับทัศนคติของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ผลการวิเคราะห์รายได้จากการทำสวนยางมีความสัมพันธ์ต่อ ด้านการตลาด ด้านเงินทุน และด้านความมั่นคง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value<0.001) สามารถอธิบายการผันแปรของรายได้จากการทำสวนยางพารา ได้ร้อยละ 4.8 (R^2= 0.048) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ของรายได้จากการทำสวนยางกับทัศนคติของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ตัวแปรอิสระ (ตัวพยากรณ์)	b	Beta	t-value	p-value
ด้านการตลาด	-0.147	-0.141	--2.668	0.008
ด้านเงินทุน	0.159	0.184	3.317	0.001
ด้านความมั่นคง	-0.127	-0.143	-2.593	0.010
ค่าคงที่ (Constant)	2.109		11.424	0.000
R = 0.219 R^2= 0.048 F = 6.619 p-value < 0.000				

*P < 0.01

3. ผลการวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เพิ่มขึ้น จากผลการสัมภาษณ์ผู้แทนของการยางแห่งประเทศไทยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ สามารถแจกแจงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

(1) รูปแบบการส่งเสริมด้านศักยภาพของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ปัจจัยที่ควรส่งเสริม ได้แก่

(1.1) การถือครองที่ดินปลูกสวนยาง จากผลการสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีสวนยางเป็นของตนเองโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 3 – 7 ไร่ แต่สถานภาพปัจจุบันมีหนี้สินกับสถาบันการเงิน หากรายได้จากการทำสวนยางพาราลดลง เกษตรกรมีความเสี่ยงในการขายที่ดินทำกิน ซึ่งโดยปกติแล้วรายได้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับราคาตลาดของรูปแบบยาง ดังนั้นหากเกษตรกรมีความรู้ในกระบวนการผลิต และการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายยาง และมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกผลิตรูปแบบยางที่ได้ราคาตลาด ส่งผลให้เศรษฐกิจในครัวเรือนของเกษตรกรมีทิศทางที่ดีขึ้น และสามารถรักษาที่ดินทำกินเป็นของตนเองได้

(1.2) การใช้ประโยชน์จากสวนยางที่ถือครอง จากผลการสัมภาษณ์ พบว่า พื้นที่การเกษตรมีการจัดสรรเพื่อใช้ประโยชน์แตกต่างกันอย่างชัดเจน จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกพืชร่วมยางคู่กันไป เช่น ไม้ผล ไม้ใช้สอย พืชสมุนไพร รวมถึงการเลี้ยงสัตว์ชนิดต่างๆ จะช่วยให้เกษตรกรสามารถจัดการดูแลรักษาพื้นที่ปลูกได้ในคราวเดียวกัน และควรจัดตั้งกลุ่มในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการผลิตและการจัดจำหน่าย

(1.3) จำนวนชั่วโมงและแรงงานในการทำสวนยาง จากผลการสัมภาษณ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมจำหน่ายผลผลิตในรูปของยางก้นถ้วยมากกว่าการขายยางแผ่น เนื่องจากใช้เวลาผลิตน้อย ไม่ต้องเสียเวลาในการแปรรูปยางแผ่น และยังได้รับความสะดวกสบายในการจำหน่าย เนื่องจากผู้รับซื้อหรือผู้ประกอบการโรงงานแปรรูปจะตั้งจุดรับซื้อในพื้นที่ใกล้กับแหล่งปลูก อีกทั้งปริมาณแรงงานที่ใช้กรีดยางต่อวันส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว เพราะเรื่องความปลอดภัยและช่วยลดภาระงานได้ รวมถึงเกษตรกรยังขาดความรู้และเทคโนโลยีเพื่อการผลิตด้านเกษตรอื่นๆ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

(2) รูปแบบการส่งเสริมด้านทัศนคติของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ปัจจัยที่ควรส่งเสริม ได้แก่

(2.1) ด้านการตลาด จากผลการสัมภาษณ์ พบว่า เกษตรกรยังคงผลิตยางตามความพอใจของตนเอง เช่น ยางก้นถ้วย ซึ่งได้ผลผลิตเร็ว แรงงานน้อย ระยะเวลาสั้นและให้ผลตอบแทนรวดเร็ว ต่างกับการผลิตยางแผ่น ตามที่ตลาดต้องการ แม้ว่ามีผลตอบแทนที่สูงกว่าก็ตาม อีกทั้งเกษตรกรไม่นิยมนำผลผลิตยางของตนออกขายยังต่างพื้นที่ หรือแหล่งรับซื้ออื่นๆ ที่ให้ราคายางที่ดีกว่าแหล่งรับซื้อที่ตนเองคุ้นเคย ดังนี้เกษตรกรควรรวมกลุ่มกันเพื่อนำผลผลิตยางจำหน่ายยังแหล่งรับซื้อ หรือตลาดยางที่ให้ราคาสูง และควรสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ อีกทั้งจังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่อยู่ใกล้ชายแดน เอื้อต่อการนำเข้า – ส่งออกยาง มีโอกาสเพิ่มช่องการการจำหน่ายยางอีกช่องทางหนึ่ง เกษตรกรจึงจำเป็นต้องตื่นตัว และปรับทัศนคติของตนเองให้กล้าในการมองหาตลาดหรือแหล่งรับซื้ออื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่ทำกันมา

(2.2) ด้านเงินทุน จากผลการสัมภาษณ์ พบว่า การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของเกษตรกรค่อนข้างจำกัด และขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์ของเงินทุน อีกทั้งเมื่อได้รับเงินทุนไม่สามารถบริหารจัดการเงินทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การลดต้นทุนการผลิตยาง โดยรณรงค์ให้ใช้ปุ๋ยผสม อีกทั้งในการทำสวนยาง หน่วยงานภาครัฐมีการจัดสรรงบประมาณในการดูแลทรัพยากรให้กับเกษตรกร และเกษตรกรเองเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีโอกาสได้รับสวัสดิการจากธนาคารฯ เช่น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำที่จะนำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียน และการลดต้นทุนที่ใช้ในการผลิต ซึ่งถือเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรมีการบริหารจัดการเงินทุนที่ดีขึ้น

(2.3) ด้านความมั่นคง จากผลการสัมภาษณ์ พบว่า หน่วยงานภาครัฐมีการส่งเสริม จัดสรรงบประมาณ ช่วยเหลือเกษตรกรตั้งแต่แผนงานการผลิต จนกระทั่งการจัดจำหน่าย เพื่อให้เกษตรกรได้รับโอกาสด้านความรู้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเทคโนโลยี ด้านจัดหาเงินทุน และด้านอื่นๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปได้ ดังนั้นเกษตรจำเป็นต้องปรับทัศนคติและเปิดรับความช่วยเหลือจากภาครัฐทุกด้าน โดยไม่มุ่งหวังเฉพาะด้านเงินทุนเพียงด้านเดียว

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่า สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยาง เนื่องจากปัจจัยด้านนี้เป็นเพียงข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร ไม่ใช่ตัวแปรที่มีความเด่นชัดที่จะส่งผลต่อรายได้ สอดคล้องกับจตุพล ทองบุตร (2554) รายงานว่าเพศ อายุ ระดับการศึกษา และข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร ไม่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร สำหรับปัจจัยด้านศักยภาพของเกษตรกร พบว่า รายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางมีความสัมพันธ์กับศักยภาพ 3 ประเด็น ประกอบด้วยการถือครองที่ดินปลูกสวนยาง การใช้ประโยชน์จากสวนยางที่ถือครอง และจำนวนชั่วโมงต่อวันและแรงงานในการทำสวนยาง สอดคล้องกับรัฐพงษ์ จันทคณานุรักษ์, ศุภพร ไทยภักดี และ พันธ์จิตต์ สีเหนี่ยง (2558) รายงานว่า จำนวนพื้นที่เพื่อการเกษตร เป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อรายได้และการพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร เช่นเดียวกับ สิริมา แท่นนิล และปราโมทย์ ประจนปัจจนึก (2557) ที่กล่าวว่า จำนวนการถือครองที่ดินถือเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกรที่ส่งผลต่อ

รายได้ต่อเดือนจากการทำสวนการเกษตร และรายงานวิจัยของวิไลวัลย์ แก้วตาทิพย์ (2557) ที่ศึกษาปัญหาของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่า ขนาดพื้นที่สวนยางที่รับผิดชอบดูแลต่างกันมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจแตกต่างกัน กล่าวคือ เกษตรกรที่มีขนาดที่ดินทำกินมากส่งผลต่อรายได้มากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการที่เกษตรกรชาวสวนยางมีจำนวนพื้นที่สวนยาง และมีที่ดินที่ตนเป็นเจ้าของมากขึ้น ทำให้เกษตรกรมีทางเลือกและสามารถตัดสินใจเพาะปลูกพืชชนิดอื่นๆได้ โดยไม่ต้องลำบากในข้อจำกัดของการมีจำนวนพื้นที่ที่น้อย หรือข้อจำกัดการตัดสินใจว่าต้องพึ่งพาเจ้าของที่ดินในการเช่าที่ดิน และต้องตกอยู่ในอำนาจการต่อรองของเจ้าของที่ดิน ส่งผลโดยตรงต่อรายได้ของเกษตรกร และประเด็นจำนวนชั่วโมงการทำงานมีความสอดคล้องกับหาญพล จันทร์สูงเนิน (2554) ที่กล่าวว่า เวลาการทำงานของแรงงานในครัวเรือนขนาดใหญ่ใช้จำนวนเวลาในการปลูกสวนยางน้อยกว่า และนำเวลาที่เหลือสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน ส่วนปัจจัยด้านทัศนคติของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่า รายได้ของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับทัศนคติใน 3 ประเด็น ประกอบด้วย ด้านการตลาด ด้านเงินทุน และด้านความมั่นคง กล่าวคือ ประเด็นด้านการตลาด ขึ้นอยู่กับรูปแบบของการผลิตยางจำหน่าย และแหล่งจำหน่ายที่มีข้อจำกัดจากทัศนคติในเชิงลบของเกษตรกร และการผลิตที่มีแนวคิดตามความพึงพอใจของตนเองเป็นหลัก ทั้งนี้ หากมีการรวมกลุ่มในชุมชนจะสามารถต่อรองราคาจำหน่ายกับพ่อค้าคนกลางได้ รวมถึงการนำผลผลิตไปจำหน่ายโดยตรงกับหน่วยงานภาครัฐ จะทำให้มีโอกาสการเพิ่มขึ้นของรายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ พวงชมพู (2555) ซึ่งกล่าวว่า การจำหน่ายยางแบบรวมกลุ่มผ่านตลาดประมูลท้องถิ่น ซึ่งผู้ผลิตจะนำยางมาจำหน่าย ณ จุดรวมยางเพื่อรอการประมูล หลังจากนั้นวันถัดมาจะทำการชั่งน้ำหนักและจ่ายค่าตอบแทนให้กับเกษตรกรผู้นำมาจำหน่ายในกลุ่มสมาชิก โดยมีการยางแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดูแล และจำหน่ายผ่านตลาดท้องถิ่น ด้วยเหตุผลที่ว่าเกษตรกรมีความต้องการใช้เงินอย่างเร่งด่วน จึงนำผลผลิตยางที่ได้ไปจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง จากข้อมูลข้างต้นจึงทำให้มีผู้สนใจปลูกยางเพิ่มขึ้น และได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ตลาดเครือข่ายของตลาดกลางยาง เพื่อทำการรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ที่มีความห่างไกลจากตลาดกลาง และความต้องการของเกษตรกรที่ประสงค์จะจำหน่ายให้ได้รับผลตอบแทนรวดเร็ว โดยยึดถือเพียงความสะดวกง่ายดาย จึงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุมพฏ สุขเกื้อ และ พัชรินทร์ ศรีวารินทร์ (2558) เรื่องปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตลาดกลางยางพาราของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายงานว่า มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 58.33 ที่นำผลผลิตยางจำหน่าย ณ ตลาดกลาง และเมื่อพิจารณาเหตุผล พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายให้กับแหล่งรับซื้ออื่นที่อยู่ใกล้บ้านหรือใกล้เคียงแหล่งผลิต และเหตุผลอื่นๆ เช่น ต้องการความสะดวก ได้รับเงินทันที ขาดความรู้ความเข้าใจในบริการของตลาด และผลผลิตยางที่จำหน่ายไม่มีคุณภาพ ทัศนคติด้านการตลาดเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ที่เกษตรกรควรได้รับอย่างยิ่ง สำหรับ ด้านเงินทุน เป็นทัศนคติที่เกิดจากความขาดความเข้าใจ ขาดความรู้และการนำเงินทุนที่ได้มาใช้ไม่คุ้มค่า ซึ่ง สมาน ศรีทองอินทร์, อรวรรณ ศรีโสมพันธ์, กิตติ ศรีสะอาด และ นริศ สินศิริ (2557) ได้กล่าวถึงโครงการลงทุนปลูกยางพาราให้ผลคุ้มค่าในการลงทุนว่า เกษตรกรรายย่อยที่เงินลงทุนจำกัดควรคำนึงถึงแหล่งเงินทุนและศักยภาพในการลงทุนของตน และควรเลือกพื้นที่เพาะปลูกที่เหมาะสม เนื่องจากมีผลกระทบอย่างยิ่งต่อการผลิต และนำมาซึ่งผลตอบแทนที่จะได้รับ เช่นเดียวกับ สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล, พลากร สัตย์ซื่อ และอริศรา ร่มเย็น (2557) เรื่องการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้ระบบสวน

ยางพารา พบว่า รัฐต้องมีมาตรการที่จำเป็นเพื่อขับเคลื่อน ให้การเพิ่มพื้นที่การปลูกพืชร่วมยางมีโอกาสเป็นจริงและเพิ่มโอกาสให้กับเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ หากสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรตามประเด็นดังกล่าวได้สำเร็จ นับเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร รวมถึงการพัฒนาในหลายๆ ด้าน นำไปสู่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ส่วนรูปแบบการส่งเสริมรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางที่สัมพันธ์ตามศักยภาพและทัศนคติของเกษตรกรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อลดการมีภาระหนี้สิน และลดความเสี่ยงในการขายที่ดินทำกิน โดยการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำวิทยาการและเทคโนโลยีการผลิตที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในกระบวนการผลิต การสร้างความรู้ความเข้าใจถึงผลเสียของกิจกรรมการผลิตยางที่เกิดขึ้นจากความพึงพอใจของตนเอง และปลูกจิตสำนึกของการรักษาผลตอบแทนอันพึงได้รับ และความคุ้มค่าของการผลิตที่ตรงตามความต้องการของตลาด ดังนั้น เมื่อเกษตรกรมีความรู้ตั้งแต่กระบวนการเพาะปลูก การพัฒนาเทคโนโลยี จนกระทั่งถึงการได้ผลผลิตยางที่มีคุณภาพ และสามารถเลือกผลิตรูปแบบของยางที่ได้ราคาตลาด อีกทั้งรูปแบบดังกล่าวยังช่วยส่งเสริมการมีพื้นที่ทำสวนยางร่วมกับเกษตรชนิดอื่น และการเลี้ยงสัตว์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของสวรรยา ธรรมอภิพล และนิวะภร สิทธิภักดี (2560) ที่กล่าวว่า รูปแบบการพึ่งพาตนเองแบบบูรณาการ โดยทำการเกษตรแบบผสมตามแนวทางของบรรพบุรุษ ได้แก่ การปลูกมังคุดกับทุเรียน เป็นต้น และการปรับเปลี่ยนด้านอาชีพในช่วงนอกฤดูกาลทำการเกษตร เช่น ขับรถรับส่งนักเรียน รับจ้างผ่าหมาก ทำไม้กวาด และสานใบจาก แต่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่เช่นเดิม และสอดคล้องกับแนวคิดของสมจิต โยธะคง (2553) ที่กล่าวว่า รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรที่ชัดเจนและที่นิยมใช้คือ รูปแบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน การบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว การมีส่วนร่วม การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ซึ่งรูปแบบนี้ทำให้การผลิตภาคการเกษตรมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอด/บริการข้อมูลข่าวสารเรื่องยาง จะทำให้เกษตรกรทราบข่าวสารภายในชุมชนได้รวดเร็ว นอกจากนี้ การส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางการบริหารจัดการเงินทุน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการผลิตยาง และการส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อาทิเช่น การผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และสารกำจัดศัตรูพืชแบบชีวภาพ เป็นต้น ทำให้สามารถลดต้นทุนในการผลิตได้อีกด้วย

ดังนั้น รูปแบบการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เพิ่มขึ้น คือ รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรตามแนวคิดทฤษฎีการพึ่งพาตนเองใน 5 ด้าน (TERMs MODEL) รูปแบบการส่งเสริมนี้จะช่วยให้เกษตรกรชาวสวนยางพารามีความรู้ทางการเกษตร ลดการขายที่ดินทำกิน มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีทักษะความรู้การลดต้นทุนในการผลิตยางพารา รักษาคุณภาพของยางพาราโดยมีจรรยาบรรณในอาชีพ และยังสามารถยกระดับตนเองเป็นธุรกิจการเกษตรในอนาคต ซึ่งรูปแบบระบบการส่งเสริมเพื่อการพึ่งพาตนเอง เป็นการใช้รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับส่งเสริมการเกษตรในสามจังหวัดชายแดนใต้ (จำนงค์ จุลเอียด, 2559) ควรดำเนินการส่งเสริมหรือเพิ่มกิจกรรม ได้แก่ ส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับเยาวชน ส่งเสริมให้ครบวงจรและเชื่อมโยงเครือข่าย การให้ความสำคัญของระบบสวนยางกับการพึ่งพาตนเองทางจิตใจ ความมั่นคงทางอาหาร ด้วยวิธีการส่งเสริมในระดับกลุ่มบุคคล มวลชน และบุคคล นอกจากนั้นการฝึกอบรม เยี่ยมเยียน การให้เกษตรกรมีส่วนร่วม กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้จากแปลงตัวอย่างใน

ท้องถิ่น และการรวบรวมผู้รู้ในภูมิสังคมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการสร้างเครือข่ายในภาครัฐ ภาคเอกชน แกนนำและเกษตรกรให้ครบวงจร หรือเรียกว่า การส่งเสริมการเกษตรแบบการบูรณาการ (integrated approach)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย พบประเด็นเพื่อการพิจารณานำไปสู่การปรับปรุงเพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ดังต่อไปนี้

1. ด้านการตลาดของเกษตรกรชาวสวนยาง ควรศึกษาช่องทางการจัดจำหน่ายใหม่ๆรวมถึงนำเทคโนโลยีการแปรรูปยางให้มีลักษณะการใช้งานของยางที่หลากหลาย เพื่อความมั่นคงของเกษตรกรชาวสวนยาง

2. หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องต่อเกษตรกรชาวสวนยาง ควรหารูปแบบการส่งเสริมที่เข้าถึงเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อปรับทัศคติให้เป็นบวก คำนึงถึงคุณภาพของยางเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการเพิ่มโอกาสในการยกระดับเกษตรกรชาวสวนยางสำหรับธุรกิจทางการเกษตร

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์.ดร.โยธิน แสวงดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.จำนงค์ จุลเอียด ที่ปรึกษางานวิจัย ผู้แทนจากการยางแห่งประเทศไทยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ และเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ที่สนับสนุนข้อมูล

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

Chansungnoen, H. (2011). tonthun læ phalit phāp rænngān nai kān plūk yangphārā nai čhangwat Surin. [Cost and Productivity of Labor in Rubber – Plant in Surin Province]. (Independent Study of The Master's Project Economic of Human Development. Graduate School, Srinakarinwirot University).

หาญพล จันทร์สูงเนิน. (2554). *ต้นทุนและผลิตภาพแรงงานในการปลูกยางพาราในจังหวัดสุรินทร์.* (สารนิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

Chanthakhananurak, R., Thaipakdee, S., & Seeniang, P. (2015). patčhai dān setthakit khǫng kasettrakǭn kap kānphatthanā kān kaset nai khet patirūp thīdin phūa kasettrakam tambon lam nangrong ʻamphoe non dindaeng čhangwat burī ram. [Economic Factors of Farmers Effecting on Agricultural Development in Land Reform Area: Lam Nang Rong Sub-district, Non Din Daeng District, Burirum Province]. Veridian E-Journal, Humanities, Social Sciences and arts, Silpakorn University 8, 3 (September – December 2015). : 1076 - 1088.

รัฐพงษ์ จันทคณานุรักษ์, ศุภพร ไทยภักดี และ พันธ์จิตต์ สีเหนี่ยง. (2558). ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรกับการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2558.*

Charernjiratragul, S., Satsu, P., & Romyen, A. (2014). kān wikhrǫ thāng setthakit nai kān phoem phūnthī sīkhīeo hai rabop suan yangphārā. [Economic Analysis of Increasing Green Space for Rubber Plantations]. (Complete Research Report of the Faculty of Economics. Prince of Songkla University).

สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล, พลากร สัตย์ซื่อ และ อริศรา ร่มเย็น (2557). *การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้ระบบสวนยางพารา.* (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).

Chumnanphuttiphon, S., Naressenie, K., & Pairindra, B. (2015). prasitthiphon kānnam nayobāi yangphārā pai patibat khǫng sathāban kasettrakǭn yangphārā nai čhangwat phāk tai tǭn bon. [The Effectiveness Of Rubber Policy Implementation Of Agricultural Rubber Institutions In The Upper Southern Provinces]. Journal Of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University. 9,2. (July – October 2015).

สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร, เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และ บุญเลิศ ไพรินทร์. (2558). ประสิทธิผลการนำนโยบายยางพาราไปปฏิบัติของสถาบันเกษตรกรยางพาราในจังหวัดภาคใต้ตอนบน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2558.*

Jongwutiwes, N., Jitjarat, S., Wutthimetee, Y., Sittipongpittaya, S., Tavichasri, S., Angkasit, P., ... keowan, b. (2011). kān songsœ̄m kān kasēt phūa kānphatthanā . [Agricultural Extension for Development]. No 4. Sukhothai Thammathirat Open University.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, ศิริณา จิตต์จรัส, ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา, ศักดา ทวิชศรี, พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, ... บำเพ็ญ เขียวหวาน. (2554). *การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา.* พิมพ์ ครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Jun-iad, J. (2016). kān songsœ̄m læ kānborihān kān songsœ̄m kān kasēt. [The Extension and management of agricultural extension]. No.1 Princess of Naradhiwas University Journal.

จำนงค์ จุลเอียด. (2559). *การส่งเสริมและการบริหารการส่งเสริมการเกษตร.* พิมพ์ครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.

Kaewtathip, W.(2014). panhā khong kasēttrakon chāo suan yangphārā nai phunthī sām changwat chāidæn tai. [Rubber Farmers' Issues of Three Southern Border Provinces]. (Complete Research Report in Technology and Agriculture Sciences. Faculty of Science Technology and Agriculture Yala Rajabhat University).

วิไลวัลย์ แก้วตาทิพย์. (2557). *ปัญหาของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้.* (รายงาวิจัยฉบับสมบูรณ์ ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีการเกษตร. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา).

Khawla-ead, S.(2008). phontōpthæn thāng sētthakit khong chāo suan yāng kap hētkān khwām mai sangop nai sām changwat chāidæn phāk tai. [Economic Returns of Rubber Farmers And Non-Peaceful Event in Three Southern Border Provinces]. Journal of Yala Rajabhat University. Vol.3 No.1 January - June 2008. : 68 – 79.

ชูตา แก้วละเอียด. (2551). ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของชาวสวนยาง กับเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2551 หน้า 68 – 79.*

Laiprakobsup, T., Petchroung, K. & Yuntabud, S.(2017). kān thū khrong thīdin rai nā suan phasom læ kān khaothung kān chuailūa khong ratthabān : korani suksā priapthiap khrongkān lot tonthun kān phoplūk khāo nai changwat sisaket Phra Nakhon Si Ayutthaya læ Phatthalung. [Land Ownership, Joint Plantation, and Access to Government's Assistance: Comparative Case Studies of Reduction of Rice Production Cost Program in Srisaket, Phra Na Khon Si Ayutthaya, and Phattalung]. The 8th Hatyai National and International Conference. June 22, 2017. Hatyai University.

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์, กัญญาภัทร เพชรร่วง, และ สุรสิทธิ์ ยันตะบุตร. (2560). *การถือครองที่ดิน ไร่นาสวนผสมและการเข้าถึงการช่วยเหลือของรัฐบาล: กรณีศึกษาเปรียบเทียบโครงการลดต้นทุนการเพาะปลูกข้าวในจังหวัดศรีสะเกษ พระนครศรีอยุธยา และพัทลุง*. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8 วันที่ 22 มิถุนายน 2560 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Nilarak, S.(2014). khunnaphāp chīwit khoṇng kasētrakoṇn chāo sūan yāng phāinai khēt phūnthī čhangwat trāt. [Quality of life Among para rubber farmers in Trat province]. (Master' Thesis in Public and Private Management Program. Graduate School of Public Administration, Burapha University).

ศุภรทิพย์ นิลารักษ์. (2557). *คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ภายในเขตพื้นที จังหวัดตราด*. (วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา).

Office of the National Economic and Social Development Board. (2017). phǣn phatthanā setthakit læ sangkhom hǣng chāt chabap thī sipsoṇng (2021 – 2017). [The National Economic and Social Development Plan (2021 – 2017)]. Retreived April 1, 2018. From http://www.nesdb.go.th.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)*. ค้นเมื่อ 1 เมษายน 2561 จาก http://www.nesdb.go.th.

Pasunon, P.(2015). khwām thiāngtrong khoṇng bǣpsoptham samrap ngānwičhai thāng sangkhommasāt. [Validity of Questionnaire for Social Science Research]. Journal of Socialsciences Srinakharinwirot University. Volume 18 January – December 2015.

ประสพชัย พสุนนท์. (2558). ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 18 ฉบับเดือนมกราคม-ธันวาคม 2558*.

Photiyarach, S.(2004). kān wikhroṇ choēng sētthakit khoṇng nayobāi phāk rat : koṇrani suksā khwāmpenpaidai nai kānngoṇ thun plūk yāngphara phūa yok radap raidai læ khwāmmankhong hai kasētrakoṇn nai phūnthī phāk nūa khoṇng prathēt Thai. [Eonomic Analysis of Government Policy : A Case of Financial Feasibility Study of Investment in Para Rubber Plantation for Raising Farm Income and Farmers Security in Northern Region of Thailand]. (Complete Research Report of Sripatum University).

สุภาวดี โพธิยะราช. (2547). การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจของนโยบายภาครัฐ : *กรณีศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้เกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย*. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม).

Pondet, S.(2012). nǣothāng kān sumtūayāng samrap hoṇng patibatkān . [Random Sampling Guidelines for Laboratory]. Department of Science Service, Ministry of Science and Technology. 60,190. September 2012.

สุกัลยา พลเดช. (2555). แนวทางการสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) สำหรับห้องปฏิบัติการ. *วารสารกรมวิทยาศาสตร์บริการ. ปีที่ 60 ฉบับที่ 190 กันยายน 2555.*

Puangchomphoo, S.(2012). khrōngkān konkai talāt yāngphārā nai phāk tawan'ok chiāng nūa. [Market Mechanism of Para Rubber in Northeast Thailand]. (Complete Research Report in Department of Agricultural Economics, Faculty of Agriculture, Khon Kaen University).

สุภาภรณ พวงชมภู. (2555). *โครงการ"กลไกตลาดยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ"* (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

Rhathachatranon, W.(2011). theknik wichai thāng sangkhommasāt. [Research Technical in Social Sciences]. Bangkok : Kasetsart University.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2554). *เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Rubber Authority of Thailand. (2011). rabop chatkān khwāmrū kān yāng hæng prathēt Thai. [Knowledge Management System of Rubber Authority of Thailand]. Retreived July 29, 2018. from http://km.rubber.co.th/index.php.

การยางแห่งประเทศไทย. (2554). *ระบบจัดการความรู้การยางแห่งประเทศไทย.* ค้นเมื่อ วันที่ 29 กรกฎาคม 2561. จาก http://km.rubber.co.th/index.php.

Rubber Authority of Thailand. (2017). raingān sathiti khōmūn kān khun thabian kasēttrakōn chāo suan yāngphārā 2017. [Statistical Report of Rubber Plantation Registration 2017]. RubbervAuthority of Thailand. Ministry of Agriculture and Cooperatives.

การยางแห่งประเทศไทย. (2560). *รายงานสถิติข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรชาวสวนยางพารา ปี 2560.* การยางแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

Rubber Authority of Thailand. (2017). phænkān damnoen ngān dān kān sadæng khwāmrapphitchop tō sangkhom (CSR) 2018 – 2012. [Corporate Social Responsibility Plans of Rubber Authority of Thailand. (2018 - 2012)]. Rubber Authority of Thailand. Ministry of Agriculture and Cooperatives.

การยางแห่งประเทศไทย. (2560). *แผนการดำเนินงานด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของ กยท. ประจำปี 2561 – 2565.* การยางแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

Sdoodee, S. & Somboonsuke, B.(2013). phonkrathop khōng saphāwa lōk rōnthī mī tō kānphalit yāngphārā nai changwat song khlā (raya thī sōng) : kōranī suksā kān prap tūa khōng kasēttrakōn chāo suan yāng. [The Impact of Global Warming on Rubber Production in Songkhla Province (Phase II): Case Study of Rubber Smallholders' Adaptation]. (Complete Research Report in Department of Plant Science Faculty of Natural Resources. Prince of Songkla University).

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

สายัณห์ สดุดี และ บัญชา สมบูรณ์สุข. (2556). *ผลกระทบของสภาวะโลกร้อนที่มีต่อการผลิตยางพาราในจังหวัดสงขลา (ระยะที่ 2) : กรณีศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยาง.* (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ภาควิชาพืชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่).

Seesang, S.(2012). nǣokhit læ tritsatī kān songsoēm kān kasetr kap kānboṛihān kān songsoēm kān kasetr. [Concepts and Theories of Agricultural Extension and Agricultural Management]. The Office of the University Press Sukhothaithammathirat Open University.

สุนันท์ สีสังข์. (2555). *แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตรกับการบริหารการส่งเสริมการเกษตร.* สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Sookgua, J., & Sriwarin, P.(2015). patchai thangkan talat thi mi phon to kantatsinchai chai borikan talat klang yangphara khong kasettrakon nai phak tawan'ok chiang nua. [Marketing Factors Influencing Decision to Use Services at Central Rubber Market of Rubber Farmer in Northeast of Thailand]. (Complete Research Report of the Economic Research Group Rubber Research Institute).

จุมพฏ สุขเกื้อ และ พัชรินทร์ ศรีวารินทร์. (2558). *ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตลาดกลางยางพาราของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.* (รายงานฉบับสมบูรณ์ กลุ่มวิจัยเศรษฐกิจสถาบันวิจัยยาง).

Sritongin, S., Srisompun, O., Srisa-ard, K., & Sinsiri, N.(2014). khwāmpenpaidai khong khrongkān longthun pluk yangphara nai changwat maha san kham. [The feasibility study on the investment of Para-rubber plantation in Maha Sarakham province]. Khon Kaen Agriculture Journal (2014). Khon Kaen University.

สมาน ศรีทองอินทร์, อรวรรณ ศรีโสมพันธ์, กิตติ ศรีสะอาด และ นริศ สินศิริ. (2557). ความเป็นไปได้ของ โครงการลงทุนปลูกยางพาราในจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารแก่นเกษตร 42 ฉบับพิเศษ 1 : (2557). มหาวิทยาลัยขอนแก่น*

Tannin, S. & Prachonpachanuk, P.(2014). kān prap tua khong kasettrakon chak panha kān pluk maphrao nai khet 'amphoe thap sakae changwat prachuap khiri khan. [The Adaptation to the Problems of Farmers Cultivating Coconut in Thap Sakae District, PrachuapKhiri Khan Province]. Journal of Social Sciences & Humanities. 40,1 (2014). : 114-127.

สิริมา แท่นนิล และ ปราโมทย์ ประจนปัจจนึก. (2557). การปรับตัวของเกษตรกรจากปัญหาการปลูกมะพร้าวในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 หน้า 114 – 127.*

Thamma-apipon, S. & Sitthiphakdee, N.(2017). kān prap tūa khōng kasētrakōn suan mangkhut čhangwat ra nōng tō kān plīanplæng saphāp phūmi'ākāt korani suksā : chumchon bān bokokrai tambon nam čhut 'amphoē kra buri čhangwat ra nōng. [TheAdaptability Of The MangosteenFarmers To Climate Change, Case Study : Bok-Krai Community, TambonNam-Jeut,Amphoe Kra-Buri, Ranong Province]. Veridian E-Journal, Humanities, Social Sciences and arts, Silpakorn University 10, 3 (September – December 2017). : 1350-1359.

สวรรยา ธรรมอภิพล และ นิวะภร สิทธิภักดี. (2560). การปรับตัวของเกษตรกรสวนมังคุดจังหวัดระนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านบกกราย ตำบลน้ำจืด อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2560. หน้า 1,350 – 1,359.*

Tongboot, C.(2012). patčhai thī mī phon tō kāntatsinčhai plūk yāngphārā khōng kasētrakōn nai čhangwat sīsaket. [Factors that have affected making a decision in growing agriculturists' rubber tree plants in Sisaket province]. Sisaket Rajabhat University Journal. 5,3 (September – December 2011). : 1 – 9.

จตุพล ทองบุตร. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2554 หน้า 1 - 19.*

Tornpun, A.(2012). phruttikam kān patibat ngān khōng rængngān khruarūan nai rabop kānphalit yāngphārā nai čhangwat song khlā. [Work Performance Behaviour of Household Labor in Rubber Production System in Songkla Province]. (Thesis of Arts in Human and Social Development, Prince of Songkla University).

อัจราพร ทรปุ่น. (2555). *พฤติกรรมการปฏิบัติงานของแรงงานครัวเรือนในระบบการผลิตยางพาราในจังหวัดสงขลา.* (วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).

Yothakong, S.(2010). rūpbæp kān songsœm kān kasēt. [Agricultural Extension Model]. Sukhothai Thammathirat Open University

สมจิต โยธะคง (2553). *รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร.* สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาษาต่างประเทศ

Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of Psychological Testing. (5th ed.).* New York : Harper Collins Publishers.

Nunnally, J.C & Bernstein, I.H. (1994). *Psychometric Theory. (3rd ed.).* New York: McGraw-Hill.

Yamane, T. (1973). *Statistics : An introductory analysis*. (3th ed.). Tokyo : Harper International Edition.